

1973-1976 YILLARI ARASINDA ERZURUM VE ÇEVRESİNDE GÖRÜLEN POLİOMİYELİTİS VAKALARI VE ÖZELLİKLERİ

Dr. Süleyman AKTAŞ (x)

Ö Z E T :

1973-1976 yılları Arasında A.Ü. Tıp Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Kliniğine başvuran 192 poliomyelitli hastanın yaş, cins ve husule gelen sebeplere göre dağılımı incelendi. 192 vakanın yüzde 52 sinde husule gelen sebeplerin oluş etkileri üzerinde tartışıldı.

Çocuk felci olarak bilinen Akut Anterior Poliomyelitis Medulla Spinalisin ön boynuz motor hücreleri ile kranal çekirdeklerde harabiyet yapan ve bu hücrelerin innerve ettiği adalelerde flaks paraliziye yol açan filtrabl bir virüsün meydana getirdiği virütik enfeksiyöz bir hastalıktır. Gastrointestinal sistem yoluyla organizmaya giren virüsün sinir sistemine geçmesine ait değişik görüşler mevcuttur. Bugün bu virüslere karşı afinite sebebi kesin olarak bilinmeyen kaba somatik ön boynuz hücrelerinde selektif bir harabiyet husule gelmektedir. (2,3)

Hastalık ; yakalananların bir kısmında basit bir enfeksiyöz şeklinde, fakat bazı vakalarda ağır paralizlere veya ölümlere yol açan bir gidiş göstermektedir.

Bugün bütün toplumlarda, özellikle geri kalmış ülkelerde, andemik ve sporatik bir şekilde görülen poliomyelit hastalığı halen önemli bir halk sorunu olarak devam etmektedir.

Bu araştırmamızda; 1973-1976 Yılları arasında Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi durumunda olan Erzurum Numune hastahanesinin çeşitli poliniklerinden Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon polikliniğine müracaat eden yeni kayıt edilen 192 poliomyelitli vakanın bölgesel dağılımı cinsiyete, yaşa, hastalığa yakalandıktan sonra müracaat süresi ile paralizi ve sekellerin lokalizasyonuna göre dağılımı tesbit etmek ve sekellerin husula geliş etkenlerini tartışmaktır.

Bu 192 vak'a ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca 1973-1976 yıllarında Türkiyede görülen poliomiyelit

vak'aların, araştırmamızdaki illere göre dağılımı gösteren raporlar (4) araştırmamızın materyalin teşkil etmektedir.

BULGULAR:

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının raporlarına göre Türkiyede 1973-1975 yıllarında görülen poliomiyelit va-

kaları Tablo: 1 de ve bu vakaların dağılımıda Tablo: 2 de gösterilmiştir.

Tablo : 1 Türkiyede 1973-1975 Yılları Arasında Görülen Poliomiyelit Vak'aları .

YILLAR	VAK'A SAYISI
1973	523
1974	365
1975	380
Toplam	1268

Tabloda görüldüğü hasta sayısı gittikçe azalmakla beraber her yıl

ortaama 400. civarında hasta kayıtlıdır.

Tablo : 2 Sağlık Bakanlığının Kayıtlarına Göre 1973-1975 Yılları Arasında Tesbit Edilen Poliomiyelit Vak'alarının İllere Göre Dağılımı.

YILLARA GÖRE VAK'ANIN SAYILARI

İLLER	1973	1974	1975	TOPLAM
Erzurum	2	4	—	6
Kars	—	1	1	2
Ağrı	—	—	3	3
Gümüşhane	3	—	—	3
Erzincan	1	1	—	2
Muş	—	—	—	—
Elazığ	—	—	8	8
Van	8	—	2	10
Artvin	1	—	—	1
Zonguldak	26	27	7	60
Rize	3	5	—	8
Bitlis	—	1	2	3
Bingöl	1	—	—	1
Diğer iller	478	326	357	1161
TOPLAM	523	365	380	1268

Tabloda görüldüğü gibi bölge illeri içinde en fazla vak'a Erzurum ilinde görülmektedir.

1973-1976 yılları arasında Polikliniğimize baş vuran 192 vak'anın illere göre dağılımı tablo 3 te gösterilmektedir.

Tablo incelendiğinde en fazla hastanın normal olarak, Erzurum ilinde çıktığını ve hasta sayısının en fazla 1975 de olduğu görülmektedir.

Polikliniğimize müracaat eden her hasta kişisel fişlerine, dikkatli bir

Tablo : 3 1973-1976 Yılları Arasında Erzurum ve çevresinde görülen vak'a Sayısının yıllara göre dağılımı.

İLLER	1973	1974	1975	Toplam Sayısı	%
Erzurum	8	50	55	113	58.85
Kars		6	17	25	13.91
Ağrı		8	7	15	7.82
Gümüşhane	1	1	1	3	1.76
Erzincan	1	6	2	9	41.78
Muş	1	8	4	13	61.77
Van	3	3	1	4	2.48
Artvin		2	2	4	2.48
Diğer iller (X)		4	2	6	3.63
Toplam sayı	11	90	91	192	
%	5.74	46.87	47.39		100.0

(X) Bu iller Bingöl, Bitlis, Elazığ, Rize, Zonguldak.

şekilde anamnez alınarak, kayıt edildikten sonra , 3 üncü aydan sonra 3 er aylık aralıklarla kontrole çağrıldığını belirten poliklinik kontrol takip kartları verilmek suretiyle takip edilmektedir. Bu hastalarda cinsiyete göre dağılım (tablo: 4), hastalandıkları yaşın cinsiyete göre dağılımı (tablo: 5) ve hastalığa yakalandıkları yaşı ile ilk müracaat ettikleri yaş arasındaki geçen müddet tesbit edilerek, bu durumda (Tablo : 6) da görülmektedir.

Tabloda erkeklerin 129 (yüzde 67,181) kadınlarda 63 (yüzde 32,82) fazla görüldüğü belirtilmektedir.

Yukarıda tablo incelendiğinde en fazla hastanın 103 vak'a (yüzde 58,64,) ile 1-3 56 vak'a (yüzde 29,16) 0-1 yaş grupları arasında olduğu görülmektedir.

Polikliniğimize müracaat eden 192 paralitikli hastanın paralizilerin lokalizasyonu tesbit edilerek ,yaş gruplarına göre dağılımı (Tablo: 7 de açık olarak belirtilmektedir.

Tabloda en fazla paralizi sağ alt ekstremitede 54 (yüzde 28,121) Sol alt ekstremitede 50 (yüzde 26,04) görülmektedir.

Bıraktığı sekellerin miktarı ve tipini değiştirebileceği göz önüne alınarak

bu gün için yaptığımız değerlendirmede 192 hastada 99 tanesinde sekel diyebileceğimiz derecede deformite tesbit edilmesine rağmen, 93 vakada

bariz bir deformite görülmedi. Bu sekellerin cinsiyete göre dağılımıda (Tablo: 8) de görülmektedir.

Tablo : 4 Cinsiyete GÖRE VAK'A SAYISI

İLLER	CİNSİYET		TOPLAM SAYI	%
	E	K		
Erzurum	76	37	113	58.85
Kars	16	9	25	13.91
Ağrı	12	3	15	7.82
Gümüşhane	3		3	1.76
Erzincan	4	5	9	4.78
Muş	9	4	13	6.77
Van	3	1	4	2.48
Artvin	3	1	4	2.48
Diğer illen (X)	3	3	6	3.63
Toplam sayı	129	63	192	
%	67.18	32.82		100.0

(X) Bu iller Bitlis, Bingöl, Elazığ, Rize, Zonguldak.

Tablo : 5 YAŞ GRUPLARININ CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI.

YAŞ GRUP (YIL)	CİNSİYET		TOPLAM SAYI	% N
	E	K		
0-1	39	17	56	29.16
1-3	71	32	103	53.64
3-6	17	10	27	14.06
6-10	2	4	6	3.14
10-/ Toplam sayı	129	63	192	
%	67,18	32.82	100.0	

Tablo : 6 HASTALIĞA YAKALANMASIYLA MÜRACAAT ARASINDA GEÇEN SÜRE:

SÜRE	CİNSİYET		TOPLAM SAYI	%
	E	K		
6 aydan az	75	38	113	58.76
6-11 ay	21	12	33	17.78
1-2 yıl	30	13	43	22.89
3-4 yıl	3		3	1.57
5-yıl				
Toplam sayı	129	63	192	
%	67.18	32.82		100.0

Tablo: 7 PARALİZİNİN LOKALİZASYON YERİNİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI :

Lokalizasyon yeri	yaş grupları				Toplam sayı	%
	0-2	3-5	6-9	10+		
Sağ alt	34	17	3		54	28.12
Sol alt	30	18	2		50	26.04
Bilateral Alt Ext	18	12	1		31	16.15
Sol üst sol alt	3	3	1		7	3.65
Sağ üst sağ alt	1				1	0.52
Sağ üst	2	1	1		4	2.09
Sol üst	8	1			9	4.69
Sağ üst Sol alt	1				1	0.52
Okaleizasyon tesbit edilmeyenler	25	8	1	1	35	18.22
Toplam sayı	122	60	9	1	192	
%	63.54	31.25	4	0.52		100.0

Tablo : 8 192 PARALİZİ HASTADA SEKEL BIRAKAN 99 HASTANIN
CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI :

	ERKEK	KADIN	TOPLAM	%
1- Aşıl kontraktürü	13	9	22	22.22
2- Bacakta dış rotas	15	7	22	22.22
3- Diz fileksiyon kont	2	1	3	3.03
4- Geno rekürvatum	3	1	4	4.04
5- Alt Estremitede kısa	11	5	16	16.17
6- Kalça fleksiyon kont	5	2	7	7.07
7- Pes ekinovaris	6	3	9	9.09
8- Pes pilanus valgus	7	5	12	12.12
9- Omuzda atrofi	3	1	4	4.4
Toplam sayı	65	34	99	% 100
%	65.65	34.35		100

Not: Halen 93 paralitlikli hastada bariz bir sekel görülmedi.

TARTIŞMA VE SONUÇ :

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının kayıtlarına göre (4): 1973-1974 ve 1975 yıllarında incelememizin kapsamına giren aynı illerde bildirilen toplam poliomiyelit vaka sayısı 33 tür. Bu illerde 3 yıl içinde hastalığa yakalanan tüm vakaların Fizik Tedavi Rehabilitasyon polikliniğine baş vurduğu illeri sürülemez. Bu olasılık bir an kabul edilse bile, polikliniğimize kayıtlı ancak 192 vakadan ancak 33 vakanın bildirimini yapıldığına göre, en iyi tahmin bölgemizde görülen poliomiyelit vakaların ancak % 17 sinin bildirildiğini söyleyebiliriz.

Bugün; Koruyucu hekimlik ve Halk Sağlığı Hizmetleri iyi örgütlenmiş toplumlarda poliomiyelit hastalığın yok denecek kadar az olduğu dünya sağlık bültenlerinde belirtilmektedir. (5) Bunuda iyi planlanmış bir aşılama tatbikatıyla diğer çevre sağlığı hizmetlerinin yeterli bir şekilde yürütülmesiyle mümkündür.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı kayıtlarına bakıldığında Türkiyede ortalama her yıl 400 yeni vaka tesbit edilmektedir. Kanımızca vaka sayısı bu sayının çok üstünde olan poliomiyelit hastalığıyla savaş yönünde ülkemizde henüz etkili ve başarılı bir hizmetin söz konusu olmadığını göstermektedir.

İnceleme kapsamına giren 192 vakanın 129 (yüzde 67) erkek ve 63 (yüzde 33) kadındı. Bizim 1973 yılında 420 poliomiyelit vaka üzerinde yaptığımız araştırma sonuçları (1) ile Meritt aynı konuda yaptığı araştırma sonuçları her ikisinde olduğu gibi erkek çocuklarda nisbeten daha fazla görülmektedir. Vakaların hastalığa yakalandıkları yaş bakımından incelendiğinde; en fazla 1-3 ile -0-1 yaş grupları arasında lokalize olduğu görülmektedir. (tablo: 5) Bu sonuçlarımız aynı konuda yapılan çalışmaların sonuçlarına uymaktadır. (1.3). Hastaların çoğunluğu 5 yaşın altındadır.

Okul devresinden önce sakat kalan bu çocukların, eğitiminde geri kalmaları yanında husule gelen ruhsal sakatlığı göz önüne alınırsa sağlıklı bir toplumun oluşmasında poliomyelitin ne derece önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Poliomyelit hastaların hastalığa yakalanmasıyla ilk müracaatları arasında 146 hastada (yüzde 75) bir yıldan az, 46 vaka-nın (yüzde 25) bir yıldan daha fazla zaman geçmiştir. (Tablo: 6) 1973 yılında yaptığımız araştırmada bir yıldan az süre içinde müracaat eden hasta oranı yüzde 57, ve bir yıldan sonra müracaat edenlerin ise % 42,9 idi. Bir önceki araştırmaya nisbetle ilk yıl içinde müracaat eden hasta sayısında bir artma olmuşsada hastalık başladıktan sonra 1-2 yıl ve daha sonra müracaat eden hastalar vakaların % 25 ini teşkil etmektedir. Bu ekonomik yetersizliği ile bu konuda halkın sağlık eğitiminin noksan olduğunu göstermektedir.

Hastalarımızda tesbit edilen paralizilerin lokalizasyon ve yaşa göre dağılımı incelendiğinden (Tablo: 7) en fazla sağ alt ekstremitede (yüzde 28,12) paralizisi görüldüğü; üst ekstremitelere göre alt ekstremitelerde yaşlaştık olarak 10 defa daha fazla para izi olduğu ve bu paraliziler daha çok 0-2 yaş gruplarında olduğu tesbit edildi.

Vakalarımızda tesbit edilen se-kellerin cinsiyete göre dağılımı gösterildiğinde (Tab. 8) en sık görülen sekeller , aşıl konraktürü bacağıın dışa

rotasyonu ve pes varus ile pes valgus.

İncelememizde 192 hastanın 93 tanesinde (yüzde 48) henüz bir deformite meydana gelmemiştir. Deformite daha ziyade geç müracaat edenlerle kontrole muntazam gelmeyenlerde oluşmuştur.

Şunu belirtmeliyimki yeterli bir Rehabilitasyon ekibiyle paralizli durumdaki bu çocuklarda oluşan deformite-leri en düşük düzeyde tutmak mümkün olabilir. Hastanın ailesine hastalığı hakkında açık bir şekilde bilgi vermek ve daha sık kontrole çağırarak başarılabılır.

Sonuç olarak bölgemizde görülen poliomyelit vakaları geçen yıllara oranla nisbeten azalmış olmasına rağmen halen ciddi bir problem olmakta devam etmektedir.

Bu prablem, planlı bir aşılama uygulaması , çevre sağlığı ve halkın sağlık eğitimi konularında etkili bir hizmet yürütülmedikçe artmakta devam edecektir.

Yaklaşık olarak vakaların % 52 sinde deformite oluşmaktadır. Bunun en önemli nedenleri hastaların zamanında hekime müracaat etmeyişi, verilen tavsiyelerin tam olarak yerine getirilmeyişi, bu durumu hazırlayan sağlık eğitiminin noksanlığı, ile ekonomik nedenlerdir. Bütün bunlara ilave olarak arzu edilen bir rehabilitasyon programının uygulanmasına elverişli olanakların yetersiz olduğunu belirtmek isterim.

SUMMARY :

A clinical Research on 420 cases with poliomyelitin in and around Erzurum bet ween 1973-1976

About the poliomyelitis patients who were admited to ghiscal Therapy and Rehabilitation Departments from Erzurum ant its vicinity bet ween. 1973-1976

The distribution of age, sex, and sequels were in vestigated,

All of these patients were paralytic and.

52 percent ot then lad sequels on various portsof their bodies.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- AKTAŞ, S.: 1969-1973 Yılları arasında Erzurum ve Çevresinde Görülen poliomyelitis Vakaları ve özellikleri Atatürk Ü. Tıp Fak dergisi cilt: 5 sayı 20 (ayrı baskı) S. 361-369 1973.
- 2- Hodes, R., Selective Destructive of large. Motorneurons by poliomyelitis Wrus. J. Neuro physiol. 12: 257-265 1949
- 3- Merrit, H., Houston, A: Textbook of Neurology, Leo Febriger. 1ıflı Editör 1974 P. 53-61
- 4- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Bildirimizo runlu seçilmiş bulaşıcı hastalıklar listesi (yıllık) 1973-1974 ve 1975.
- 5- World Health Organization: World Health statistics neport, vol: 27: NO: 8 P: 503, 7, 1975, and vol: 28 NO: 8 P, 311-14 1975